

De Jorder, det drejede sig om, var ikke nær saa stort et Areal, som man havde tænkt sig, højst ca. 1,600 Tdr. Land, og det skønnedes ikke, at de Enge, der indvandedes, kunde dække de store Udgifter. Der er senere fremkommet et andet Projekt, der til Dels hvilede paa Kanalsystemet, men i betydelig mindre Grad: Vandet skulde først tages længere nede i Gudenaåens Løb, og det Areal, der vilde blive vandet, vilde ikke være mere end hundrede og nogle og halvfjerds Tønder Land, altsaa en ubetydelig Del af de store Arealer, der ligger der. Hovedinteressen har derfor i længere Tid samlet sig om Udnyttelsen af Gudenaåes Vand til Erhvervelse af elektrisk Energi ved at lægge en stor Kraftstation ved Tange, medens man helt gaar bort fra Kanalsystemet og Tanken om Overrisling af Jorderne langs Gudenaåen. Det er jo ganske betydelige Værdier, der herved vil kunne erhverves for Samfundet. Efter Projekter, som jeg har set, mener man gennem Kraftstationen ved Tange at kunne indvinde mellem 13 og 14 Millioner effektive Hestekrafttimer om Aaret, hvorved der vil kunne frembringes ca. 9 Millioner Kilowatttimer, altsaa et meget stort Kvantum Elektricitet. Jeg har prøvet paa at regne ud, hvor mange Hjem en saadan Elektricitetsmængde vil være i Stand til at kunne forsyne med det nødvendige Lys. Hvis man regner, at en almindelig Familie bruger ca. 100 Kilowatttimer aarlig til Belysning, vil over 90,000 Familier kunne faa den nødvendige Belysningselektricitet. Og Energien vil betydelig kunne forøges ved at udnytte Vandkraften paa mere end eet Sted. Strækningen fra Stationen ved Tange, hvor der forudsættes en Opdæmning af Aaen, til Kongens Bro er jo ikke nær Halvdelen af Aaens Løb, og der vil rimeligvis ikke alene eet, men flere Steder derfra opad mod Silkeborg kunne etableres Kraftanlæg, saaledes at man altsaa kunde udnytte Kraften af Vandet i dets Løb flere Gange mellem Silkeborg og Tange. Derved kunde der indvindes en ganske betydelig Energimængde, udover hvad der er forudsat indvundet ved Anlægget ved Tange.

Men der er jo den Ulempe ved dette Anlæg, at det forudsætter, at ca. 1,000 Tdr. Land oversvømmes som Følge af Opdæmningen, og at ca. 18 Gaarde, Boelssteder og Huse nedlægges. Dette vækker naturligvis Betænkelighed i en Tid, da man søger at indvinde saa meget som muligt af den danske Jord for Landbruget og dermed for hele Samfundet. Det maa

derfor tages under alvorlig Overvejelse, om det Tab, der herved foraarsages Landet og Landbruget, rigelig kan erstattes ved Gevinst paa anden Maade, og det tror jeg, det kan. Det store Areal, som her er Tale om, er for største Delen daarlig og mager Sandjord, til Dels Mose. En Del af det er Eng, og en Del heraf igen endogsaa meget god Eng, men den største Del er, som sagt, til Dels daarlig Sandjord, der ikke er i Stand til at give meget Udbytte. Planen har været underkastet Erklæring baade fra Vandbygningsvæsenet og Elektricitetskommissionen, der begge er kommet til det Resultat, at det kunde anbefales at bringe Planen til Virkelighed. Men den har ogsaa været overvejet, set fra et Landbrugssynspunkt, idet Det kongelige Landhusholdningsselskab efter Opfordring fra Landbrugsministeriet har nedsat et Udvalg til at undersøge Spørgsmaalet og fremkomme med Indstilling om, hvorledes Sagen tog sig ud, set fra et landbrugsmæssigt Synspunkt. De Herrer kan for øvrigt som Bilag til Lovforslaget se den Betænkning, som er afgivet af dette Udvalg; den findes som Bilag 1. Blandt Udvalgets Medlemmer var ogsaa jeg selv, og ved de Undersøgelser, vi foretog dels paa Stedet, dels ved samlet Overvejelse i Forening med det personlige Kendskab, som adskillige havde til Forholdene, kom vi til det Resultat, at vi, trods de Tab, som landbrugsmæssigt maa taales ved Projektets Gennemførelse, kunde give det vor Anbefaling til videre Fremme. Efter det foreløbige Skøn, der selvfølgelig ikke er saa indgaaende og saa grundigt, som det ved længere Tids Overvejelse kunde blive, kom vi til det Resultat, at Nettoindtægten af de Arealer, der vilde blive sat under Vand, beløb sig til ca. 28,000 Kr. aarlig. Det er altsaa den Værdi, som Samfundet gaar tabt af ved denne Oversvømmelse. Men efter de Oplysninger, som tidligere har foreligget fra Koncessionssøgerne til det store Værk, menes det, at der derved vilde kunne fremstilles Elektricitet af en Mængde, til hvis Frembringelse man hidtil — med Benyttelse af udenlandske Materialier, Kul, Olie o. s. v. — har anvendt ca. 150,000 Kr.; selvfølgelig maatte dette Beløb i Øjeblikket fordobles adskillige Gange, og vi kan vel nok gaa ud fra, at selv naar Krigen hører op, og vi igen kommer ind i normale Forhold, vil der endnu i lang Tid blive høje Priser baade paa Kul og Brændselolie, saaledes at den Fordel, der kan indvindes, vil blive betydelig større, end den her var opgjort